

Velenje; 14. julij 2021

Sindikat Premogovnika Velenje
Partizanska cesta 78
3320 Velenje

Izjava za javnost

Predstavitev razlogov sindikata SPESS-PV za izstop iz operativne delovne skupine MZI za pripravo dokumentov predčasnega izstopa iz premoga z načeli pravičnega prehoda

Pri pripravi nacionalne strategije za izstop iz premoga sindikat SPESS-PV sodeluje od vsega začetka in moram reči, da smo bili navdušeni nad ustanovitvijo operativne delovne skupine v okviru MZI. Pričakovali smo, da bomo optimalno letnico izstopa dogovorili po nemškem modelu, kjer so na podlagi velikega števila študij, intenzivnega socialnega dialoga z vsemi deležniki uspeli dogovoriti tako letnico, kot ukrepe potrebne za doseg cilja. Ključni dogodek za dogovor s sindikati je bila zaveza politike, da nihče izmed zaposlenih ne bo ostal brez zaposlitve. Žal smo v času priprave naše strategije za predčasni izstop iz premoga zelo hitro spoznali, da bomo deležniki v tej delovni skupini zgolj poslušalci že sprejetih odločitev in alibi državnim uradnikom, da bodo pred EU lahko zagovarjali socialni dialog.

Kot je že bilo povedano je priprava strategije potekala stihijno, socialni dialog je bil minimiziran na nivo obveščanja deležnikov, odgovorni za pripravo gradiv niso upoštevali ključnih pripomb sindikatov in predstavnikov regije, še manj pa je bilo posluha za pravičen socialni, gospodarski in energetski prehod regije in države kot take. Ves čas priprave strategije smo sindikati opozarjali, da je edino s ustreznimi analizami, študijami in makroekonomskimi izračuni, možno narediti kvalitetno primerjavo katera izmed predlaganih letnic v resnici predstavlja najbolj ugoden predčasen izhod iz premoga za zaposlene v premogovništvu, TEŠ u ter povezanih družbah, kot tudi za SAŠA regijo, gospodarstvo in državo. V kolikor bi priprava Nacionalne strategije želela resno in v interesu vseh prej omenjenih pristopiti k določitvi datuma izstopa iz premoga, potem bi za vsako od predlaganih letnic naredili izračune potrebnih sredstev za naslednja področja:

- reševanje socialne problematike zaposlenih v premogovništvu, TEŠ in posredno zaposlenih v SAŠA regiji
- zapiralna dela Premogovnika Velenje in demontaža termo objektov v TEŠ
- ureditev degradiranih površin v občini Šoštanj in Velenje
- monitoring nasipa med jezeroma
- nadomestne enote za proizvodnjo zadostnih količin EE za izpolnitev zaveze iz NEPN o najmanj 75 % samooskrbi do l. 2040
- blaženje energetske revščine

Hkrati je potrebno državljanom in gospodarstvu jasno povedati kaj pomeni predčasni izstop iz premoga za dvig končne cene EE pri posamezni predlagani letnici. Strokovnjaki iz energetike namreč že sedaj govorijo o najmanj 40 % zvišanju končne cene električne energije.

Namenoma ali zaradi nesposobnosti taistih uradnikov samo Slovenija izmed primerljivih držav, od l. 2013 ni izkoristila niti enega izmed instrumentov za podpro premogovnim elektrarnam (CRM mehanizem, brezplačni emisijski kuponi, sredstva modernizacijskega sklada, drugi podporni mehanizmi) in je zaradi tega iz doline odteklo stotine mio €. Zaradi tega je sedaj ogrožena ne samo termo proizvodnja električne energije v R Sloveniji ampak tudi varna in zanesljiva oskrba državljanov in gospodarstva. Ne gre pozabiti da je Šaleška dolina v preteklih desetletjih plačala ogromen ekološki in socialni davek, ko je zagotavljala varno, zanesljivo in poceni proizvodnjo električne energije. Na račun te EE, ki v nekih drugih časih ni smela imeti tržne cene, se je razvila celotna predelovalna industrija, celotna država in sofinancirala večina ostalih objektov za proizvodnjo EE. Nepravično bi bilo, da bi breme predčasnega izstopa iz premoga nosili samo zaposleni v premogovništvu in SAŠA regija.

Ker tega v postopku priprave dokumentov ni bilo smo v sindikatu SPESS in SDE pristopili k izdelavi študije, ki je pokazala pomembnost TEŠ in PV za slovenski elektro energetski trg. Ta je na podlagi makroekonomskih analiz in izračunov potrdila leto 2042, kot najprimernejšo za izstop iz premoga in hkrati nakazala kako s pomočjo podnebnega sklada izvesti kolikor toliko pravičen prehod. V podnebnem skladu se bo namreč s plačili TEŠ a za emisijske kupone v teh letnih nabralo za od 1,5 do 3 mrd € pri ceni kuponov 22€, kar je ogromno napram sredstvom v višini 235 mio € za dve regiji, ki nam jih ponuja EU iz sklada za pravični prehod. Študija je dosegljiva na spletni strani sindikata. Sama študija in okrogla miza v organizaciji Akademije Financ sta sprožila kar nekaj dodatnih pogovorov v gospodarstvu, energetiki, lokalni skupnosti. Zanimivo je dejstvo, da tudi ostali deležniki (GZS, EZS, DS RS, lokalne skupnosti,...) ugotavljajo da je leto 2033 mnogo pre zgodaj, da se izvede pravičen socialni, energetski in gospodarski prehod.

Gospodarstveniki prav gotovo zelo dobro vedo kako težko je ustvariti 50 ali 100 delovnih mest z dovolj visoko dodano vrednostjo, ki bi zagotavljala vsaj približno enak socialni status kot je sedaj. Ker je pri nas večinoma zaposlen kader s poklicno in tehnično izobrazbo je takšne povprečne plače kot jih imamo sedaj v PV in TEŠ na kratki rok skoraj nemogoče zagotoviti v kateri drugi dejavnosti. Kako nadomestiti 2000 neposrednih in po naši oceni 4 do 6 tisoč posrednih delovnih mest je v tem trenutku popolna neznanka. Problem l. 2033 in deloma tudi l. 2038 je v tem, da v trenutku ostane brez dela in socialne varnosti 1000 – 1200 zaposlenih v skupini PV in 250 zaposlenih v TEŠ u, za katere strategija nima rešitve, počasni prehod oz. zmanjševanje zaposlenih po 50 do 100 na leto pa ni možen zaradi potrebe po vzdrževanju proizvodnje premoga v višini okoli 2,5 mio ton letno.

Ob tem je potrebno povedati, da je celovita presoja vplivov na okolje osnutka Nacionalne strategije navedla, da nobeden izmed predlaganih scenarijev (2033, 2038, 2042) ne bo vplival na poslabšanje okoljskih ciljev z omilitvenimi ukrepi. Še več, dva izmed scenarijev sta ocenjena kot » ni vpliva, oz vpliv je pozitiven ».

Ravno tako ni nepomembno dejstvo, da je Slovenija pri zmanjševanju ogljičnega odtisa v zgornjem povprečju EU, da je od l. 2005 energetskega sektorja zmanjšal izpuste za skoraj 27%, da pa je istočasno promet izpuste povečal za 31%. Dejstvo je tudi, da je ogljik globalni problem in da TEŠ predstavlja 0,1 promile svetovnega onesnaženja in v kolikor predčasno zapremo enega najmodernejših termoelektrarn v EU z BAT tehnologijo, ki med drugim omogoča zajem ogljika, ne bomo v globalnem merilu naredili nič. Verjemite da bodo s to promilo ogljika v dnevu ali dveh dodatno onesnažili ozračje v Indiji, Braziliji ali na Kitajskem.

In še tisto kar je za nas najpomembnejše:

Dokument, ki v naslovu nosi besedno zvezo » z načeli pravičnega prehoda« mora v poglavju pravični prehod vsekakor vsebovati zavezo politike, **da nihče izmed zaposlenih v premogovništvu, TEŠ in posredno zaposlenih v SAŠA regiji zaradi predčasnega izstopa iz premoga ne bo ostal brez zaposlitve oz. socialne varnosti, ki mu bo zagotavljala enak življenjski standard. »**

Vedeti je potrebno, da smo samo v zadnjih 5 letih zaposlili preko 500 novih sodelavcev, da imamo starostno strukturo zaposlenih takšno da do l. 2030 niti polovica sedaj zaposlenih v Skupini PV ne izpolni pogoja za upokojevanje, v družbi TEŠ je starostna struktura zaposlenih še mlajša. Bistveno bolje je leta 2038 do 2042, kjer projekcije kažejo da se lahko upokoji do 70% sedaj zaposlenih. Posebej občutljivi smo pri vprašanju reševanja statusa delovnih in ostalih invalidov, ki jih je samo v družbi HTZ preko 400 in za katere strategija ni našla ustrezne rešitve. V kolikor se želimo izogniti scenariju zapiranja RTH je potrebno nemudoma pristopiti k sprejetju:

- **Zakona o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje**, v katerem bodo s socialnimi partnerji usklajeni načini reševanja socialne problematike zaposlenih, ki bodo zaradi predčasnega izstopa potencialno ostali brez zaposlitve (npr. dokup delovne dobe, predčasno upokojevanje brez malusov, spodbujanje samozaposlovanja, prekvalifikacija, posebna skrb za invalide,) in v katerem bo naveden vir sredstev za reševanje omenjene socialne problematike
- **Zakona o prestrukturiranju SAŠA regije**
- **ustanovitvi »Sklada RS za pravični prehod zaradi predčasnega izhoda iz premoga v SAŠA regiji«**, s katerim se financirajo socialni programi za zaposlene v Skupini Premogovnik Velenje in družbi TEŠ, ter posredno zaposlene v SAŠA regiji, katerih socialni status se bo moral reševati po programih zapisanih v Zakonu o postopnem zapiranju Premogovnika Velenje. Vir sredstev je lahko Podnebni sklad RS ali integralni proračun.

Vse navedeno bi moralo biti sprejeto ob določitvi letnice izstopa v nasprotnem zaposleni nimamo zagotovljene nobene socialne varnosti.

Ker se zavedamo, da je vse to skoraj nemogoče narediti do konca leta, vladi predlagamo, da v Bruselj posreduje letnico 2042 kot tisto leto ko bomo v Sloveniji prenehali s komercialnim izkopom premoga, s tem izpolnimo pogoj predčasnega izstopa iz premoga, pričnemo črpati sredstva iz sklada za pravični prehod in izvedemo prvo fazo prestrukturiranja. Odgovorni na ministrstvih morajo v najkrajšem času na nivoju EU izpogajati primerljive mehanizme za reševanje termoelektrarn dela energetskega sektorja kot jih imajo ostale evropske države. V postopku

spreminjanja ETS sheme, ki mimogrede poteka v tem obdobju, je potrebno zagovarjati naše interese in naše geografske in gospodarske zmožnosti.

V naslednjem letu ali dveh energetiki in odgovorni na ministrstvih končno pripravijo Energetski koncept RS, na podlagi katerega lahko naredimo revizijo Nacionalne strategije za izstop iz premoga z vsemi potrebnimi analizami, študijami in makroekonomskimi izračuni. Menimo, da je samo takšna pot pravilna pri tako pomembnih odločitvah kot je predčasni izstop iz premoga, ki v primeru pre ambicioznih in premalo domišljenih ciljev, lahko uniči celotno panogo premogovništva in povzroči velik socialni problem celotne SAŠA regije, močno povečal energetske revščine in socialne razlike v družbi, ter beg energetske intenzivnih gospodarskih panog.

Ker v nacionalni strategiji za predčasni izstop iz premoga:

- ni zagotovila politike, da nihče izmed zaposlenih ne bo ostal brez zaposlitve oz socialne varnosti,
- ni določena letnica izstopa, ampak časovno obdobje, ki je določeno na podlagi pavšalnih ocen skupine uradnikov, ki niso upoštevali niti zaključkov pripravljalca strategije, družbe Deloitte,
- ni navedenih primerov na kakšen način se bodo reševali morebitno presežni delovni invalidi in invalidi,
- ni predvidenih dovolj ustreznih nadomestnih delovnih mest, ki bi zagotavljali primerljiv življenjski standard
- niso zagotovljena sredstva za izvedbo socialnih programov (strategija navaja samo možne vire)
- niso bile upoštevane naše pripombe in dopolnitve tekom javne obravnave posredovane na 38 straneh
- je predvideno obdobje za izstop iz premoga bistveno prekratko za izvedbo kolikor toliko pravičnega prehoda tudi na socialnem, energetskem in gospodarskem področju
- je predvideno obdobje zapiralnih del bistveno prekratko

je Izvršilni odbor SPESS-PV je sprejel sklep, da zaradi neupoštevanja socialnega dialoga in ignorance do predlogov socialnih partnerjev, izstopa iz operativne delovne skupine MzI za pripravo ukrepov prestrukturiranja premogovnih regij, dokler vodenje le te ne prevzamejo kompetentne osebe, in o razlogih za izstop obvesti slovensko javnost.

Srečno!

SPESS- PV predsednik
Simon Lamot l.r.